

Naziv kolegija	IZBORI I IZBORNI SUSTAVI	
Nastavnici	Prof.dr.sc. Branko Smerdel; prof.dr.sc. Robert Podolnjak	
Status kolegija (semestar i redoviti ili fakultativni)	I, II, III i IV semestar Fakultativni	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave (predavanja, vježbe, seminar i sl.)	Predavanja	
ECTS koeficijent opterećenja studenta	3	
Broj sati po semestru	15	
Ciljevi kolegija		
<p>Ciljevi kolegija su osposobiti doktorande za naprednu razinu znanstvene analize u području izbora i izbornih sustava. U tom smislu, proučavaju se sofisticirana pitanja izbora i izbornih sustava i njihov utjecaj na ustavne i političke procese, odnosno razvitak ustavnih i političkih sustava u povijesnoj, komparativnoj i normativnoj perspektivi.</p>		
Sadržaj kolegija		
<p>PREDSTAVNIČKA I NEPOSREDNA DEMOKRACIJA: suvremena znanstvena tumačenja povijesnog i normativnog razvoja predstavničke i neposredne demokracije općenito</p> <p>VEĆINSKI SUSTAV: suvremena znanstvena tumačenja sustava apsolutne i relativne većine te njihovih učinaka na sastav predstavničkog tijela, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse</p> <p>SUSTAV RAZMJERNOG PREDSTAVNIŠTVA: suvremena znanstvena tumačenja sustava razmjernog predstavništva, mješoviti izborni sustav, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse</p> <p>PREFERENCIJALNO GLASOVANJE: suvremena znanstvena tumačenja sustava preferencijalnog glasovanja, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse</p> <p>IZBORNE JEDINICE: suvremena znanstvena tumačenja kreiranja izbornih jedinica, njihov utjecaj na rezultate izbornog procesa, „gerrymandering“, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse</p> <p>POPISI BIRAČA: suvremena znanstvena tumačenja definicije i primjene u praksi popisa birača</p>		

POLITIČKE STRANKE I PERIODIČNA SMJENA VLASTI: suvremena znanstvena tumačenja uloge i položaja političkih stranaka u demokratskom izbornom procesu, uvjeti periodične smjene vlasti, financiranje stranaka i izbora te nadzor nad njihovim djelovanjem, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse

RAZVOJ IZBORNOG SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ: suvremena znanstvena tumačenja ustavnopravne i zakonodavne pravne regulacije te ustavnosudske zaštite izbora (izbor zastupnika u Hrvatski sabor, izbor Predsjednika Republike Hrvatske, izbori za predstavnička i izvršna tijela na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini u Republici Hrvatskoj)

REFERENDUM: suvremena znanstvena tumačenja prednosti i slabosti predstavničke demokracije, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse

POJAM I VRSTE REFERENDUMA: suvremena znanstvena tumačenja ustavotvornog, zakonodavnog i drugih oblika referenduma, primjeri iz ustavnopravne i političke prakse

USTAVNE GRANICE REFERENDUMSKOG ODLUČIVANJA: suvremena znanstvena tumačenja specifičnih problema određenja granica referendumske odlučivanja (provođenje referenduma u skladu s ustavom i zakonom, nemogućnost referendumske odlučivanja o svakom pitanju, nemogućnost negiranja temeljnih ustavnih i civilizacijskih vrednota putem referendumske odlučivanja

RAZVOJ I PRIMJENA INSTITUCIJA NEPOSREDNE DEMOKRACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ: primjeri iz ustavnopravne i političke prakse

Očekivani ishodi učenja

INTELEKTUALNE (KOGNITIVNE) VJEŠTINE

Znanje i razumijevanje

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

Prepoznati i definirati na naprednoj znanstvenoj razini pojmove i koncepte izbornog prava i izbornih sustava, kao posebnoj sub-disciplini u okviru ustavnog prava. Doktorand treba biti u stanju odrediti i razlikovati najsloženije probleme vezane uz načela i institute izbornoga prava, odnosno izbornog sustava. Bit će osposobljen prepoznati kako se ta temeljna načela i instituti koriste u ustavnom, odnosno zakonskom reguliranju izbornog prava, a naročito u oblikovanju različitih izbornih sustava za izbore predstavničkih tijela te izvršnih dužnosnika, na državnoj i lokalnoj razini.

Opisati na naprednoj znanstvenoj razini važnost izbornog sustava kao ishodišnog elementa predstavničke demokracije.

Objasniti na naprednoj znanstvenoj razini različite specifične pojmove koji se koriste u terminologiji izbornog prava i izbornih sustava, kao primjerice 'izborni inženjering', 'izborni prag', 'izborna jedinica', 'gerrymandering'.

Prepoznati kada se u konstruiranju izbornih sustava radi o 'izbornom inženjeringu' u pozitivnom smislu, a kada je riječ o 'izbornim manipulacijama' usmjerenim na pogodovanje pojedinim subjektima koji se natječu na izborima.

Objasniti kako funkcioniraju izborni sustavi i kakav će biti njihov utjecaj na izbor kandidata za izvršna i predstavnička tijela (na primjer, korištenje većinskog, razmjernog ili mješovitog izbornog sustava za predstavničko tijelo u smislu mogućih posljedica na uspješnost stranačkih i nestranačkih kandidata, na izborne strategije političkih stranaka, na sastav predstavničkog tijela i oblikovanje vlade, odnosno izvršne vlasti).

Primjena

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

Rasporediti specifične izborne sustave po njihovim temeljnim karakteristikama.

Ilustrirati na naprednoj znanstvenoj razini njihovu različitost na raznim komparativnim primjerima (na primjer, temeljna pravila ustavnog i zakonskog „izbornog inženjeringa“, kao sub-discipline 'ustavnog inženjeringa', koji se bavi primjenom znanstvenih spoznaja u praksi).

Interpretirati na naprednoj znanstvenoj razini političke učinke izbornih sustava, značaj raspodjele mandata, načine pretvaranja glasova birača u predstavničke mandate.

Demonstrirati specifičnosti hrvatskog izbornog prava i izbornog sustava (na primjer, prava glasa građana s prebivalištem u inozemstvu, pravo glasa pripadnika nacionalnih manjina, pitanje dvostrukog prava glasa, posebna mjesta u predstavničkom tijelu zastupnika nacionalnih manjina i državljana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj).

Primijeniti stečena saznanja na objašnjavanje izbornih fenomena koji studenta okružuju u specifičnom društvenom kontekstu, u svrhu izrade primjenjivih propisa različite pravne snage.

Analiza

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

Izdvojiti na naprednoj znanstvenoj razini koji su uzroci izbornih reformi u pojedinim zemljama, na koji način do njih dolazi, odnosno čime su one uvjetovane.

Usporediti na naprednoj znanstvenoj razini temeljne tipove izbornih sustava: razmjerne (proporcionalne), većinske i kombinirane.

Analizirati unutrašnju logiku nastanka i funkcioniranja izbornih sustava.

Razlikovati različite izborne sustave te njihovo teorijsko obrazloženje sa stajališta njihovih temeljnih ciljeva i načina funkcioniranja u smislu njihova utjecaja na stranački i politički sustav.

Sinteza

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

Konstruirati najsloženija znanstvena objašnjenja i zakonitosti funkcioniranja izbornih sustava, koristeći komparativni pristup i uspoređujući različite sustave.

Predložiti na naprednoj znanstvenoj razini izborne sustave koji najbolje odgovaraju primjeni u određenom društvu.

Izgraditi na naprednoj znanstvenoj razini normativno obrazloženje za primjenu odgovarajućeg izbornog sustava u konkretnim situacijama.

Formulirati konkretna pravna rješenja za primjenu odgovarajućeg izbornog sustava u konkretnim situacijama

Vrednovanje

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

Preispitati na naprednoj znanstvenoj razini stvarno funkcioniranje izbornih sustava te na taj način sagledati društvenu determiniranost primjene izbornog prava.

Usporediti primjenljivost normativne, komparativne i socioloških metoda (ankete, analize sadržaja i dr.), kao pomoćnih metoda za analizu različitih tipova izbornih sustava i ponašanja birača u glasovanju na izborima kod korištenja različitih izbornih sustava.

Vrednovati prednosti i nedostatke pojedinih metoda i teorijskih pristupa za istraživanje pojedinih izbornih fenomena te ono što se odvija u izbornim procesima staviti u znanstveni okvir objašnjenja.

Procijeniti do koje mjere određene metode mogu dati odgovore na postavljena pitanja i do koje mjere određeni teoretski okviri omogućavaju elaboraciju odgovora na formulirana pitanja.

Opće (generičke) vještine

Nakon uspješno usvojenog predmeta doktorand će moći:

- javno prezentirati usvojene ishode učenja;
- izraziti se jasnim tekstom tumačeći svoja stajališta u argumentiranoj debati;
- razumjeti društvenu i političku uvjetovanost izbornog zakonodavstva na najsloženijoj razini;
- osmisliti i izrađivati nacрте zakonskih i drugih propisa iz područja izbornog prava na državnoj, odnosno općih akata na lokalnoj razini.

Praćenje i vrednovanje rada studenata tijekom nastave i oblici provjere znanja

Interaktivna nastava: predavanja, seminarski rad, analiza odluka ustavnih sudova. Mentorsko vođenje istraživačkog rada studenata usmjereno na objavljivanje znanstvenih radova. Sudjelovanje studenata u znanstvenim projektima Katedre za Ustavno pravo i interdisciplinarnim projektima Fakulteta.

Usmeni ispit ili izrada i obrana pismenog znanstvenog rada. Na temelju popisa dopunske literature (koji nije zatvoren), student bira ispitnu literaturu u dogovoru s nastavnikom.

Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih kompetencija

Kvaliteta i uspješnost izvedbe kolegija prati se redovitim evidencijama održane nastave, pohađanja nastave, položenih ispita, provedenih originalnih znanstvenih istraživanja te anonimnim anketama polaznika nakon odslušanog semestra. Informacije o zadovoljstvu doktoranada koriste se za unapređenja kvalitete izvedbe nastave.

Obveze studenata

Pohađanje i sudjelovanje u svim oblicima nastave; istraživački rad; usmeni ispit ili obrana pismenog znanstvenog rada.

Obvezna literatura

Smerdel, Branko, Ustavno uređenje europske Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, 2013.

Smerdel, Branko, O ustavima i ljudima, Informator, Zagreb 2012.

Smerdel, Branko; Gardašević, Đorđe (ur.), Izgradnja demokratskih ustavnopravnih institucija Republike Hrvatske u razvojnoj perspektivi, Hrvatska udruga za ustavno pravo, Zagreb, 2011. (odabrana poglavlja)

Smerdel, Branko, Hrvatski pravni sustav i ustavno načelo vladavine prava, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 6/2001, str.1149.-1162.

Podolnjak, Robert O pitanju zašto u hrvatski Ustav treba ugraditi temeljna načela izbornog sustava, Informator, br. 6334, s. 1-3

Podolnjak, Robert, Hrvatsko izorno zakonodavstvo: moguće i nužne promjene, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, br. 2/2008, str.325.-337.

Podolnjak, Robert, Što treba mijenjati u hrvatskom izbornom sustavu, Ustavni vidici br. 11, Informator br. 6053 od 10.03.2012.

Podolnjak, Robert, Suvremeni hrvatski izborni inženjering kao sofisticirani oblik izborne manipulacije, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol.63, br.1, 2013., str.155.-187.

Podolnjak, Robert; Bačić, Petar, O(p)stanak Westminsterkog sustava: Neuspješni britanski referendum o izbornom sustavu alternativnoga glasanja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol.62, br.3, 2012., str.853.-899. (osim stranica 856.-861.)

Podolnjak, Robert, Dijaspورا i izbori za Hrvatski sabor – prijedlog novog modela izbora tri zastupnika hrvatskih građana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj, u: Barbić, Jakša (ur.), Izbori zastupnika u Hrvatski sabor i referendum, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2011., str.33.-52.

Podolnjak, Robert, Ustavni sud, izborne jedinice za izbor zastupnika u Hrvatski sabor i načelo jednakosti biračkog prava, Informator br. 5934 od 19.01.2011., str.5.-6.

Podolnjak, Robert, O ustavnosti rezultata hrvatskih predsjedničkih izbora 2015., Informator br. 6353, Ustavni vidici br. 17, s. 2-6.

Osnovna izborna literatura

Podolnjak, Robert, Abolishing All Mechanisms for Fixing Elections: The Citizens' Initiative to Change the Electoral System of Croatia, Croatian Political Science Review, Vol. 52, No. 4-5, 2015, pp. 101-123

Electoral law, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2008.

Barbić, Jakša (ur.), Izbori zastupnika u Hrvatski sabor i referendum, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2011.

Smerdel, Branko, Zakon o izboru odbornika i zastupnika SR Hrvatske, Naše teme, 3-4/1990, str.435.-448.

Jelušić, Mario, Temeljne odredbe novog zakona o izborima zastupnika u hrvatski državni sabor, Informator br. 4767, 1999.

Jelušić, Mario, O jednakosti biračkog prava u Ustavu Republike Hrvatske, u: Bačić, Arsen (ur.), Dvadeseta obljetnica Ustava Republike Hrvatske, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2011., str.473.-483.

Jelušić, Mario, Financiranje izborne kampanje i hrvatsko izborna zakonodavstvo, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 51 (2001), br. 6, str.1363.-1380.

Nohlen, Dieter, Izborna pravo i stranački sustav, Zagreb, Školska knjiga, 1992.

Sartori, Giovanni, Usporedni ustavni inženjering, Filip Višnjić, Beograd, 2003., str.19.-100.

Blais, Andre, Rasprava o izbornim sustavima, Politička misao, vol. 28, br. 3, 1991., str.84.-107.

Nohlen, Dieter, Većinski izbori i razmjerni izbori, Politička misao, vol. 27, br. 4/1990, str.179.-200.

Kasapović, Mirjana, Izborni leksikon, Politička kultura, Zagreb, 2003.

Kasapović, Mirjana, Izborni i stranački sustav Republike Hrvatske, Alineja, Zagreb, 1993.

Crnić, Jadranko, U susret izborima - uloga Ustavnog suda u izbornom procesu, Informator br. 4755, 1999.

Kregar, Josip, Financiranje političkih stranaka i izborna utakmica, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 5/2004, str.825.-863.

Podolnjak, Robert, Financing the 2009-2010 presidential elections in Croatia: Conflicting interpretations of campaign finance laws, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 61, br.1, 2011., str.41.-64.

Jelušić, Mario, Zakon o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske, Informator br. 5447, 2006., str.1.-3.

Na temelju popisa dopunske literature (koji nije zatvoren i koji se periodički ažurira u skladu s dinamikom objave novih radova relevantnih za područje koje obuhvaća sadržaj predmeta), student bira ispitnu literaturu u dogovoru s nastavnikom. Popis dopunske literature nalazi se u repozitoriju na web stranici Katedre za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.